

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет історії та філософії
Кафедра археології, етнології та всесвітньої історії

Силабус курсу

05-25-М

**ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНЦІВ
ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ**

Посилання на профіль викладача	на https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/hist/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/kafedra-arkheolohii-etnolohii-ta-vsesvitnoi-istorii/spivrobotnyky/5788-kushnir-v-yacheslav-grigorovich
Обсяг	3 кредити, 90 годин
Семестр, рік навчання	осінній
Дні, час, місце	Згідно розкладу
Викладач (-і)	Кушнір В.Г., доктор історичних наук, професор кафедри археології, етнології та всесвітньої історії
Контактний телефон	+380677420630
E-mail	v_kushnir@ukr.net
Робоче місце	вул. Університетська, 12 каб. 7
Консультації	Очні консультації: середа, четвер 14.20-15.40 Онлайн-консультації: середа, четвер 18.00-19.00 Посилання на zoom-конференцію: Ідентифікатор конференції: 81990171269 Passcode: 12345

КОМУНІКАЦІЯ: Комунікація зі студентами в очній формі, e-mail, телефон, ZOOM, вайбер

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення курсу є основні види образотворчого мистецтва українців, регіональні його особливості та тенденції розвитку з кінця ХІХ століття.

Пререквізити і постреквізити курсу: передбачає вивчення образотворчого мистецтва українців з акцентом на варіативні особливості, роль у його розвитку історичних, соціальних, етнічних, культурних процесів в українсько-східнороманському порубіжжі. Для освоєння курсу, володіння необхідними знаннями, уміннями і навичками рекомендується ознайомлення з окремими розділами з курсу «Історія України», окремими розділами підручників «Українська етнологія», «Українське народознавство».

Знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни, можуть бути використані для удосконалення практичних навичок

систематизації, узагальнення та використання інформації для експертних оцінок зразків образотворчого мистецтва, складання та удосконалення програм міжкультурних і міжетнічних комунікацій, написання підручників і навчальних посібників з української етнології.

Мета навчальної дисципліни є ознайомлення з найбільш розвинутими в українців Південно-Східного Поділля та степових районів Буго-Дністровського, Дністро-Дунайського межиріччя видами народного образотворчого мистецтва, регіональними особливостями вишивки, ткацтва, гончарства, стінопису.

Завдання курсу 1. Вивчити джерела і історіографію дослідження основних видів образотворчого мистецтва українців Південно-Західної України. 2. Розглянути образотворче мистецтво як джерело для вивчення етнічної історії українців, формування етнічної ідентичності. 3. Простежити роль процесів міжетнічної взаємодії в образотворчому мистецтві на регіональну рівні, основні тенденції його розвитку.

Очікувані результати навчання.

Знати: історіографію курсу; актуальні проблеми дослідження тематики даного курсу; орнаментальні системи ткацьких виробів, семантику знаків і символів, регіональну специфіку образотворчого мистецтва, його роль у формуванні етнічної ідентичності.

Вміти: вміти працювати з джерелами та літературою, використовувати методи, польових етнографічних досліджень, формувати джерельну базу, здійснювати реконструкцію орнаментальних систем, використовувати вироби образотворчого мистецтва в навчальному процесі.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (10 год.), індивідуальних завдань (30 год.), самостійної роботи студентів (30 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються такі методи навчання: 1. Пояснювально-ілюстративний для засвоєння значного обсягу інформації. Використовується під час читання лекцій. 2. Репродуктивний використовується для реконструкції традиційних орнаментальних систем у шитві і ткацтві. 3. Евристичний – для реконструкції орнаментальних систем. 4. Дослідницький – для вивчення результатів міжкультурної взаємодії, відображених в ткацьких виробках. 5. Метод проблемного викладання застосовується під час вивчення регіональної специфіки образотворчого мистецтва.

Передбачено проведення індивідуальних консультацій за розкладом.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вишивка і ткацтво. Традиційна українська орнаментика у вишивці, ткацтві.

Тема 1. Ткацтво як допоміжний вид господарської діяльності. Історичні відомості про вишивку і ткацтво.

Тема 2. З історії дослідження української вишивки і ткацтва.

Тема 3. Сировина для ткацтва та її різновиди. Підготовка до ткання.

Тема 4. Технологія виготовлення полотна для одягу, рушників.

Тема 5. Види ткацької продукції. Килими, налавники, пілки, залавники (паратари), рядна, ритуальні пілки інше).

Тема 6. Символіка ткацької орнаментики. Орнаменти ткацьких виробів Одещини.

Тема 7. Вишивка. Виникнення і еволюція вишивки в джерелах та історіографії.

Тема 8. Техніки вишивання. Різновиди технік українців лісостепових і степових районів Одещини.

Тема 9. Орнамент як джерело дослідження етнічної культури.

Змістовий модуль 2. Образотворче мистецтво в традиційних ремеслах і народному стінописі.

- Тема 10. Історія та історіографія дослідження гончарства.
Тема 11. Народне гончарство XIX – першої половини XX ст.
Тема 12. Українське народне малярство. Народний стінопис.

Перелік рекомендованої літератури

- Бокань В.А., Польовий Л.П. Історія культури України. Київ: МАУП, 2002. 254 с.
Босий О. Г. Міф, символ, орнамент. Вінниця, 2011. 119 с.
Іваневич Л. А. Традиційний одяг українців Поділля (друга половина XIX - початок XXI ст.): історія, класифікація, конструктивно-художні та регіонально-локальні особливості. Хмельницький, 2021. 780 с.
Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. 4-те вид., стереотип. К.: Либідь, 2002. 656 с.
Історія української вишивки. К.: Мистецтво, 2008. 464 с.
Кушнір В.Г. Господарсько-побутова адаптація українців південно-західного степу та Нижнього Подунав'я (друга половина XIX – перша половина XX ст.). Одеса: КП ОМД, 2012. 192 с.
Кушнір В.Г. Народне образотворче мистецтво українців південно-західної України. Навчально-наочний посібник для студентів історичного факультету. Частина 2. Ткацтво. Одеса, 2017. 74 с.
Кушнір В.Г. Народнознавство Одещини. Одеса, 2008. 205 с.
Кушнір В.Г. Особливості декорування традиційного житла українців Буго-Дністровського межиріччя і Буджака. *Народна творчість та етнологія*. № 4. 2011. С.9-13.
Кушнір В.Г. Періжнянський осередок керамічного ремесла. *Народнознавчі зошити*. Вип.4. Львів, 2000. С. 700-703.
Кушнір В.Г. Рушники українців Нижнього Подунав'я: традиції і інновації. *Краєзнавство*. № 2. 2011. С.282-289.
Кушнір В.Г. Традиційне ткацтво на Кодимщині. *Записки історичного факультету*. Вип. 13. Одеса: Гермес, 2003. С.27-37.
Кушнір В.Г. Українсько-болгарські взаємини у традиційному рушникарстві. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Българите от Молдова и Украина - език, литература, история, култура и образование"*. Одеса, 2009. С. 175 - 182.
Кушнір В.Г. Українці за Дунаєм. Одеса, 2002. 138 с.
Мельничук Л.С. Гончарство Поділля XIX – початку XX століття: історіографія проблеми. *Етнічна історія народів Європи*. К., 2002. Вип.13. С.22-27.
Нікішенко Ю. І. Орнамент у системі народного мистецтва та етнічної культури (окремі аспекти проблематики походження). Режим доступу: Nikishenko_Ornament_u_systemi_narodnoho_mustetstva_ta_etnichnoi_kultury
Нікішенко Ю. І. Символіка рослинних орнаментів української вишивки на одязі початку XX ст. *Наукові записки Києво-Могилянської академії*. Т.19. 2001. Режим доступу: http://ukurikuk.com.ua/article_det/?id=22
Нікішенко Ю. І., Пустовалов С. Ж. Про походження орнаменту та ранні етапи його розвитку. *Наукові записки НаУКМА. Теорія та історія культури*. 2012. Т. 127. С. 54-60. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAtk_2012_127_13
Студенець Н.В. Традиційний стінопис Поділля кінця XIX – першої половини XX ст. Київ: Бізнесполіграф, 2010. 224 с.

ОЦІНЮВАННЯ

Форми контролю і методи оцінювання

Ефективність процесу навчання визначається різноманітними формами контролю: поточний (під час аудиторних занять), періодичний (виконання індивідуальних завдань), підсумковий (поточне та періодичне оцінювання за змістовими модулями).

Критерії оцінювання: опитування під час підсумкової тематичної лекції (2 бали: $2 \times 10 = 20$), оцінювання індивідуальних завдань (5 балів за виконане завдання за темою: $12 \times 5 = 60$ балів). Підсумковий контроль знань – 20 балів. Загальна кількість балів – 100.

Знання оцінюються за повнотою розуміння теми, аналізу джерел, літератури.

Якщо студенти в процесі поточного і періодичного оцінювання не набрали 60 балів, вони мають можливість підвищити кількість балів під час підсумкового контролю. Також під час підсумкового контролю можуть підвищити кількість балів студенти, які набрали більше 60 балів.

Самостійна робота здобувачів освіти. Форми самостійної роботи традиційні: підготовка до лекцій, виконання індивідуальних завдань, вивчення джерел та літератури за темами, підготовка тематичних презентацій, рефератів, есеї. Знання з самостійної підготовки студентів оцінюються під час підсумкових тематичних лекцій по кожному змістовому модулю.

Методи контролю: поточний, періодичний, підсумковий.

Критерії оцінювання: здобувач має продемонструвати знання джерел, історіографії, фактичного матеріалу, уміння здійснювати експертизу ткацьких виробів, орнаментики. Оцінка індивідуальних завдань відбувається за щотижневим графіком.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Студенти мають виконувати навчальний план у повному обсязі. Дедлайни кожного змістового модуля координуються з розкладом занять.

Політика щодо академічної доброчесності, яка передбачає самостійне виконання навчальних завдань, здійснюється відповідно до вимог Положення Університету про академічну доброчесність, нормативних документів МОН України, законодавства України.

Виконуючи ІНДЗ, здобувач має дотримуватись обов'язкового посилання на джерела інформації. У разі порушення вимог академічної доброчесності студент отримує незадовільну оцінку. При повторному студент не допускається до семестрового заліку.

Політика щодо відвідування та запізнень. Здобувачі мають виконувати навчальний план у повному обсязі. Обов'язок здобувача - відвідування аудиторних занять за розкладом. Завдання виконувати вчасно, бути активним, дотримуватися поточних і проміжних графіків контролю знань, підсумкового контролю.

Пропущені з поважної причини заняття здобувач повинен відпрацювати виконанням додаткових тематичних індивідуальних завдань до початку екзаменаційної сесії і отримати за кожен пропущену тему відповідну кількість балів

Мобільні пристрої. Мобільні пристрої (мобільний телефон) не використовуються під час проведення поточного, періодичного та підсумкового контролю. Здобувачі не можуть під час аудиторних занять використовувати ноутбуки за винятком запису інформації під час лекцій, демонстрації презентацій під час практичних занять, демонстрації власної підготовленої презентації ІНДЗ. Не можна здійснювати запис лекцій без дозволу викладача і розміщувати запис на інформаційних ресурсах. Як виняток, може використовуватись для.

Поведінка в аудиторії передбачає дотримання викладачем і здобувачами морально-етичних норм, взаємоповаги і доброзичливості під час проведення лекцій, практичних занять.